

Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876. do l. 1906.

Izbral in priredil **Štefan Lapajne**, c. kr. okrajni glavar v p.

XXII. Vodopravne razmere.

(Konec.)

146. Zahteva varščine za natančno izpolnitev pogojev iz vodopravnega dovoljenja. (O. 10. maja 1894, št. 1827. Z. XVIII., št. 7895.)

Premogarska družba na D. se je pritožila proti odloku političnih oblasti, s katerim ji je bilo naročeno položiti varščino za natančno izpolnitev dovoljenih regulacijskih del ob potoku H.

V pritožbi trdi družba, da zahteva varščine ni utemeljena ne v cesarskem ukazu z dne 20. aprila 1854 št. 96 d. z., ne v vodopravnih zakonih.

Upravno sodišče je pritožbo zavrnilo radi neutemeljenosti z razlogi:

Iz spisov je razvidno, da se je premogarski družbi na D. dovolila regulacija potoka H., da se preplavljenja v bodoče preprečijo; namestništvo na D. je temu dovoljenju tudi pridejalo pogoj, da mora prosilka položiti primerno varščino v svrhu osiguranja dovoljenih regulacijskih del in za škode, ki bi nastale med regulacijo potoka.

Iz tega dejanskega stanja je razvideti, da je varščina pogoj koncesiji za regulacijo potoka.

Po §-u 86 vodopravnega zakona za Češko ima politično oblastvo pravico, staviti splošne pogoje, pod katerimi se smejo zgraditi vodne stavbe sploh, posebno pa varstvene in regulacijske, in ker ni v zakonu za podjetnika nikakega pravnega naslova, iz katerega bi si prisvajal pravico, na gotov način svoj projekt izvršiti, je očitvidno, da s stavljenjem pogojev njegova pravica ni nikakor kršena, ker mu je na prosto, da svoj projekt opusti, ako so mu pogoji neznosni. Da pa smejo ti pogoji obsegati tudi položitev varščine za natančno izpolnitev dolžnosti, to izhaja iz predpisov §-a 43 in 98 in §-a 78 vodopravnega zakona.

Podjetnik ima namreč dolžnost, regulacijske vodne zgradbe tako izvršiti in v takem stanu obdržati, da ne škodujejo tujim

pravicam in da zabranjujejo povodnji; dalje je pa tudi oblastvo upravičeno v zmislu §-a 21 in 98 vodopravnega zakona zahtevati, da se na stroške podjetnika zamudna dela izvrše, ako sam ne izpolni svojih dolžnosti; in ker se končno pri vsaki taki regulacijski zgradbi razmotruje tudi vprašanje o stroških, o pokritju in o prispevkih, je jasno, da določitev varščine v svrhu osiguranja dovoljenih regulacijskih del ne nasprotuje zakonovim določbam.

147. Nepristojnost političnih oblastev za razsojo zastran odtoka izpodnebnih padavin iz poslopij in dvorišč. (O. 11. febr. 1899, št. 971. Z. XXII, št. 12.495.)

J. C. je vložil pri okrajnem glavarstvu v Sežani, sklicevaje se na §-e 11, 70, 72 in 98 vodopravnega zakona za Goriško pritožbo zoper A. H., višje ležečega sosesa, da je prostor med obema hišama samolastno nasul in tako odtok deževnice v škodo pritožniku tako premenil, da se vse izpodnebne padavine neposredno do zidu pritožnika iztekajo, zid močijo in vodo v vodnjaku poleg zidu kvarijo.

Okrajno glavarstvo in višje instance so uradno postopanje zaradi nepristojnosti odklonile ter izjavile, da se § 11 vodopravnega zakona za ta slučaj ne da vporabljeti, ker tu ne gre za tekoče vode in tudi ne za zemljišča v zmislu te zakonove določbe in da ima nastopiti sodna, ne pa politična pristojnost.

Vloženo pritožbo je upravno sodišče iz teh-le razlogov zavrglo:

V zmislu §-a 75 vodopravnega zakona za Goriško spadajo v vodopravno področje političnih oblastev samo one zadeve, ki se tičejo rabe, napeljevanja in odvajanja voda po vodopravnem zakonu. Pristojnost političnih oblastev velja torej le za zadeve, ki spadajo pod vodopravni zakon.

Vodopravni zakon ima sicer v §-u 11, na katerega se pritožba opira, res prepovedi glede premembe ali oviranja naravnega odtoka voda. A ti predpisi se tičejo le naravnega odtoka vodá od zemljišča na nižje ležeče zemljišče, torej le-tega slučaja ni moči subsumirati pod določbo §-a 11, ker gre za odtok izpodnebnih, na hišah in dvoriščih nabranih padavin, torej ne za naravni odtok vodá, in ker se odtok ni premenil zaradi nižje ležečega zemljišča, ampak zaradi poslopja.

Za take slučaje pa ni moči vporabljeni III. poglavja vodopravnega zakona, ker se to poglavje nanaša le na napeljevanje in odvajanje v naravnih ali v umetnih strugah se nahajajočih vodâ. Predmet le-tega spora so pravne razmere med sosedi, katere je — kolikor ne spadajo v zdravstvenih in stavbenih zadevah pred avtonomna oblastva — razsojati civilnim sodiščem.

148. Svoboden izprevid oblastev glede časne omejitve vodopravnega dovoljenja. (O. 14. aprila 1899, št. 2483. Z. XXIII, št. 12.720.)

Firmi R. in C. v Š. se je dalo dovoljenje vodne naprave za dobo 50 let, ter je bil ta odlok instančnim potom potrjen.

Pritožba na upravno sodišče je naperjena proti temu, da se je vodopravno dovoljenje časovno omejilo. Upravno sodišče pa je pritožbo zavrnilo zaradi neutemeljenosti iz naslednjih razlogov:

Po §-u 18 vodopravnega zakona za Gorenje Avstrijsko je političnemu oblastvu prosto, da dovoli vodno napravo za nedoločen čas ali pa proti preklicu. Zakon nima v tem pogledu nikake določbe, kdaj se sme izdati vodopravno dovoljenje le za nedoločen čas in kdaj brez omejitve, raditega je pa tudi svobodnemu izprevidu političnih oblastev prepuščeno, kdaj se jeden ali drugi uvet pristavi.

Pritožba je sicer mnenja, da je časovno omejeno dovoljenje le dopustno po razmeri okolščin, torej le izjemoma, in da velja brezpogojna podelitev za zakonito pravilo. A za to trditev se ne da iz zakona nikak dokaz izvajati, kajti če bi se tudi besede »po razmeri okolščin« v §-u 18 vodopravnega zakona nanašale na dovoljenje s časovno omejitvijo, bi vendar svobodni izprevid oblastev nikakor ne bil omejen, ker je ravno svobodnemu izprevidu oblastev prepuščeno, one okolščine in njih važnost presojati, katere oblastvo napotijo, da vodopravno dovoljenje izda le za omejen čas. Za take časovne omejitve pa niso merodajni samo vodopravni razlogi, ampak tudi splošna uvaževanja narodno-gospodarskega in socialno-političnega stališča, katera pa mora samo upravno oblastvo razmotravati, ne da bi bilo pri tem vezano na posebna dejstva ali predložbe strank.

149. Povrnitev stroškov v vodopravnem postopanju. (O. 12. aprila 1904 št. 1894. Z. XVIII, št. 2535./A.)

T. P. v K. je prosil vodopravnega dovoljenja za zgradbo 13 m visokega jezú v Savi pri J.

Prva instanca je koncesijo pod gotovimi pogoji in uveti dovolila, druga in tretja instanca pa sta iz javnih ozirov prošnjo odbili. V odlokih prve in druge instance se je prosilcu tudi naložilo, da mora povrniti stroške interesentom K. P., J. P. in V. M. Tretja instanca pa je to povrnitev stroškov le deloma naložila.

Proti izreku o povrnitvi stroškov sploh je vložil J. P. pritožbo na upravno sodišče, ki je odlok ministrstva za poljedelstvo razveljavilo zaradi nezakovitosti iz nastopnih razlogov.

V prvem odstavku §-a 76 vodopravnega zakona za Kranjsko z dne 15. maja 1872 št. 16 dež. zak. je izrečeno pravilo, da mora stroške za komisijonalne poizvedbe in obravnave trpeti ona stranka, ki je za uvedbo postopanja prosila. Od tega pravila ima § 76 dve izjemi: Prva izjema je v prvem odstavku, da mora stranka, ki je po svoji krivdi ali pa iz nagajivosti povzročila vodopravno postopanje, stroške trpeti. Druga izjema pa je v 2. odstavku, da mora ob skupnem interesu politično oblastvo razsoditi, koliko mora tist, ki v vodopravni pravdi propade, nasprotniku stroškov povrniti.

Iz tega je razvideti, da ni govora o stroških strank v prvem odstavku, in v izjemnem slučaju drugega odstavka §-a 76 da je stranki povzročene stroške postopanja povrniti samo takrat, kedar nasprotnik izgubi pravdo, a tudi v tem slučaju le toliko, kolikor je stroškov naraslo iz krivde nasprotnikove. To se razvidi iz tega, da je v prvem odstavku §-a 76 govor o plačilu stroškov, in da je pod tem izrazom razumeti neposredno povrnitev stroškov onemu, ki je bil pri komisijonalnih poizvedbah in obravnavaх upravičenec, dočim mora stroške za udeležitev stranke, osobito stroške za pravno ali zvedenško zastopstvo plačati stranka sama, in je le vprašanje, mora li te stroške nasprotna stranka povrniti ali ne. Raditega rabi tudi zakon v drugem oddelku §-a 76, v katerem govori o stroških strank, izraz »povrniti«. Tudi bi bilo med obema odstavkoma §-a 76 očitvidno protislovje, ako bi bila v prvem odstavku izrečena obveznost k povrnitvi stroškov, ne glede na to, kdo je pravdo izgubil, v drugem pa zopet o tej obveznosti z ozirom na zmago-

valca v pravdi. Končno pa tudi ni dvoma, da je v prvem odstavku §-a 76 govor le o onih stroških, katere navaja odstavek.

Kdo pa v pravdi zmaga in kdo propade, o tem je moči govoriti le takrat, kedar je med strankama spor, v katerem se nasprotna pravna načela zastopajo. Sporna zadeva pa ni, ako ne gre za pravne zahteve, ampak samo, da stranka zahteva od oblastva, naj se ji podeli pravica, interesenti pa samo nasprotno stališče zastopajo in podelitvi zahtevane pravice ugovarjajo. V takem postopanju torej ne more biti govor o tem, da je prosilec v zmislu §-76 drugi odstavek propadel, tudi ako se mu zahtevana pravica ne podeli, ne glede na to, da se prošnja prosilceva ni odbila zaradi ugovorov sointeresentov, nego iz javnih ozirov.

Tu je pa še vpoštevati, da se je vsa obravnava sukala le o vprašanju, se li podeli ali odkloni zahtevana naprava jezú, in da vodnih pravic sointeresenti niti omenili niso. Vsled tega tudi pritožnik ni dolžan povrniti zahtevane stroške sointeresentom.

150. Vpis v vodne knjige. (O. 8. novembra 1904, št. 11.770. Z. XXVIII, št. 3037./A.)

Na prošnjo južne železnice za vpis vodnih pravic gledé vodovoda na postaji Borovnica v vodno knjigo je okrajno glavarstvo na podlagi komisijske obravnave ta vpis dovolilo.

Na priziv občine in žagarja A. K. je deželna vlada ta vpis sicer potrdila, a s pristavkom v rubriki 6, da glede vodovoda obseg vodopravnih pravic južne železnice še ni dognan.

Prizivu južne železnice poljedelsko ministrstvo ni ugodilo. Proti pristavku v rubriki 6 je južna železnica vložila pritožbo na upravno sodišče, v kateri je izvajala, da je glede vodovoda v vsakem oziru, tako glede obstoja, kakor tudi glede obsega na podlagi predloženih listin popolnoma vse dognano in sicer, da se sme dotična voda rabiti le za železniški vodovod, in da je samo ona voda, kar je je preveč, porabljati za mlin in žago. To da izhaja iz stavbenega dovoljenja ministrstva za trgovino, obrt in javne stavbe z dne 15. oktobra 1854 v zvezi z zapisnikom z dne 17. avgusta 1854. Izpodbijami odlok torej da ni zakonit, ker je osobito z vodopravnim zakonom v protislovju, ki jamči po prejšnjih zakonih pridobljene pravice; tudi ni v soglasju z ministrsko naredbo z dne 20. septembra 1872, št. 34 dež. zak. (za Kranjsko) ter krši pravice južne železnice.

Upravno sodišče je pritožbo zavrnilo zaradi neutemeljenosti iz nastopnih razlogov.

V le-tem slučaju gre za vpis v vodne knjige. Vodna knjiga pa je z ozirom na § 1 ministrske naredbe z dne 20. septembra 1872, št. 34 dež. zak. le v poočitbo vodnih, v okraju obstoječih ali pa na podlagi vodopravnega zakona na novo pridobljenih pravic. Vpis v vodno knjigo, pa se izvrši samo na podlagi dejanskega stanu. Razsodba o spornih pravicah se pri tem ne zgodi. Istotako se pravica, ako se vpiše v vodno knjigo, sporu ne odtegne, nego je tudi ne glede na dopusten pristavek §-a 6 iste naredbe nasprotni stranki še vedno dovoljeno, da obstoju in obsegu pravice ugovarja, in o tem ima oblastvo razsojati.

A tudi stranki, ki je dosegla vpis v vodno knjigo — v tem slučaju južni železnici — je prosto, da pravne razmere, osobito izpodbijani obstoj in obseg vodnih pravic ugotovi in pouzroči predpisano vodopravno postopanje ter si svoje zahteve osigura brez razložka, se li tičejo pravic po sedanjem vodopravnem zakonu ali pa pravic po starejših vodopravnih določbah.

Ker ima torej zgoraj navedeni odlok za predmet le vpis v vodno knjigo in ne obsega nikakega kršenja materijalnih pravic južne železnice, bilo je pritožbo zavriniti.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Ni, da bi se moralo vselej pri materijalnopravnih rokih računati 30 dni za en mesec; določba §-a 902 o. d. z. je glede pravnih opravil dispozitivnega značaja. — V okviru prizivnega razloga napačne pravne ocene in temu primernega prizivnega predloga, da se spremeni izpodbijana razsodba, sme prizivno sodišče pretresovati vprašanja glede dejanskega položaja, čeprav se v prizivu niso izrecno omenjala.

(§-a 462, 467 št. 3 e. pr. r.)

Štefan M. v Š. je bil lastnik poslopja, ki je v noči od 19. na 20. oktobra 1908 pogorelo. Škoda je znašala 3960 kron. Raznesla se je govornica, da je Štefan M. sam zažgal, da pride